

interview

Zuster tussen de bisschoppen ‘De Kerk moet een voorloper zijn als het om de positie van vrouwen gaat’

Zuster Nathalie Becquart tijdens de persconferentie in het Vaticaan waarin haar benoeming tot ondersecretaris van de synode bekend werd gemaakt. | Foto: CNS Photo - Paul Haring

DOOR **SALVATORE CERNUZIO, ROME**

Het leven van zuster Nathalie Becquart staat op zijn kop, sinds ze als eerste vrouw ooit benoemd werd tot ondersecretaris van de bisschoppensynode. Dat die benoeming groot nieuws was, schetst volgens haar meteen de uitdaging waar de Kerk voor staat: “Er is nog veel werk te doen rond de positie van vrouwen in de Kerk.”

Vanaf het moment dat ze op 2 februari gebeld werd door een anoniem nummer, is het leven van zuster Nathalie Becquart (52) volledig veranderd. Op de dag waarop de Kerk het Godgewijde leven vierde, liet paus Franciscus de religieuze, die behoort tot de Xavière-gemeenschap in Parijs, weten dat ze eerste ondersecretaris van de bisschoppensynode zou worden. Becquart is al jaren actief binnen het jongerenpastoraat.

Haar nieuwe functie werd tot op heden alleen door mannen bekleed. Als ondersecretaris mag ze bij de volgende synode in 2022 haar stem uitbrengen, als eerste en enige vrouw te midden van honderden bisschoppen. Haar benoeming is een duidelijke stap voorwaarts in het trage proces waarin vrouwen binnen de Kerk een grotere aanwezigheid moeten

krijgen. Toch houdt zuster Becquart er niet van om als ‘vrouw van het keerpunt’ omschreven te worden. We ontmoeten haar in de kantoren van het secretariaat van de synode in het Vaticaan. Hoewel alles al enkele uren gesloten is, werkt zij nog door: in de twee maanden sinds ze in Rome is, is ze druk met “studeren, luisteren en leren”.

Kardinaal Mario Grech, secretaris van de synode, omschreef uw benoeming als “de opening van een deur”. Wat betekent dit voor u?

“De roeping door paus Franciscus was erg belangrijk voor mij, omdat ik door hem een roeping van de Kerk, van God heb ontvangen. Heel mijn leven bestaat uit een reeks roeping, maar als religieuze is een dergelijke benoeming compleet nieuw. Het is

zo sterk dat ik het niet ervaar als iets voor mij, maar als iets voor alle vrouwen, voor heel het volk van God. Ik heb ontzettend veel berichten ontvangen van mensen uit de hele wereld. Ik denk werkelijk dat de keuze om mij te benoemen terwijl ik geen bisschop of priester ben, een manier van de paus is om de deur te openen voor leken en vrouwen binnen de structuren van de Kerk.”

U zult als eerste vrouw stemmen tijdens een bisschoppensynode. Wat betekent dit voor de Kerk en voor alle vrouwen?

“Ik weet nog goed dat tijdens de laatste synodes, die over jongeren en over de Amazone, debatten en polemieken naar boven kwamen over het feit dat gedelegeerden van religieuze ordes mochten stem-

men, maar vrouwelijke religieuzen niet. In dit opzicht is mijn benoeming dus een feit, namelijk dat de paus heeft willen luisteren naar de stem en de wensen van allen die vragen om een grotere aanwezigheid van vrouwen in de Kerk op alle niveaus. Ik geloof dat dit ook past binnen de kerkvisie van de paus, die rekening houdt met het *sensus fidei* (het gelovige aanvoelen, red.) van het volk van God, in zoverre dat hij het in de structuren wil invoegen.”

Kwam de paus volgens u tot dit besluit door de grote druk waaronder hij stond of omdat er binnen de Kerk daadwerkelijk een proces tot stand is gekomen om vrouwen meer te betrekken?

“Ik denk dat het om een rijpingsproces gaat dat breder is dan het kerkelijk debat. Dit actuele historische moment toont na eeuwen aan dat er sprake is van een verandering van de plaats en de rol van vrouwen. Tegenwoordig werken zij en worden ze geroepen tot belangrijke functies, ze hebben een andere relatie met mannen. De Kerk, die binnen de maatschappij is, moet hier kennis van nemen. Vroeger was het de Kerk zelf die vernieuwingen doorvoerde. Denk aan het feit dat paus Paulus VI leken en vrouwen toeliet bij de laatste sessies van het Tweede Vaticaans Concilie, waarin de documenten werden opgesteld. Daarom zou de Kerk vandaag de dag, terwijl er nog sprake is van geweld, misbruik en discriminatie van vrouwen in het bedrijfsleven, de politiek en de sport, een voorbeeld moeten zijn door haar interne situatie te verbeteren. Maar de Kerk kan natuurlijk niet vergeleken worden met andere organisaties.”

Velen klagen dat de Kerk achterloopt als het om de positie van vrouwen gaat. Ziet u stappen voorwaarts?

“In de bisschoppensynode, die een vrucht is van het Tweede Vaticaans Concilie, werken vrouwen zij aan zij met bisschoppen. Dat is een stap voorwaarts. Vervolgens is er de grotere aanwezigheid van vrouwen binnen de Romeinse curie of lokale Kerken. Ik denk bijvoorbeeld aan mijn Kerk in Frankrijk, waar verschillende vrouwen functies met verantwoordelijkheid hebben. De weg is echter nog lang.”

Wat ontbreekt er nog?

“Ik denk dat het belangrijk is om tot een mentaliteitsverandering te komen. Het is een ware uitdaging die nog gaande is, omdat we vanuit een patriarchale ervaring komen. Denk maar aan het feit dat in vele landen het vrouwenstemrecht een recente nieuwheid is.”

Begin dit jaar verscheen het document ‘Spiritus Domini’, waarmee de paus het mogelijk maakte om vrouwen formeel tot lector en acoliet te benoemen. Dat werd ontvangen als een nieuwe, voorzichtige stap om vrouwen meer te betrekken. Hoe ziet u dat?

“Ik denk dat dit motu proprio juist een fundamentele stap is, omdat het aan het kerkelijk recht raakt, en vrouwen voor het eerst institutioneel toegang verschaft tot een dienstwerk. Er staat veel op het spel. Want als dit document en mijn benoeming als groot nieuws

worden gebracht, betekent het dat er nog veel werk moet worden verricht.”

Zou uw benoeming een opening kunnen betekenen voor een toekomstige priesterwijding voor vrouwen?

“Ik denk dat de paus daar erg duidelijk over is geweest. Ik geloof dat de belangrijkste kwestie voor hem een andere is, namelijk de scheiding van de uitoefening van verantwoordelijkheid en het gewijde ambt. Lange tijd is de leiding van de Kerk geassocieerd met de wijding, maar dit is nu voorbij. De paus probeert de verantwoordelijkheid los te koppelen van de wijding.”

U bedoelt dus dat het niet nodig is om vrouwen tot priester te wijden om hun een rol binnen de Kerk te geven?

“De echte kwestie is een grotere betrokkenheid van vrouwen bij besluitvormingsprocessen. Ik geloof dat dit het belangrijkste thema is voor de Kerk van tegenwoordig. Paus Franciscus volgt deze weg om de Kerk synodaal te laten worden, in plaats van klerikaal. Een Kerk zoals de eerste Kerk, waar er geen persoonlijke leiderschap bestond, maar waarin er een collegialere benadering was, een werk in teamverband. Ik weet dat we het model van de eerste eeuwen niet vandaag kunnen toepassen, maar we kunnen wel inspiratie putten uit dit oude synodale bestuur. We weten dat het voor de evangelisatie bevorderlijker is om een pastoraal team te hebben, in plaats van iemand die alleen beslist, of dat nu een priester of een leek is. Dit is mijn ervaring met jongeren.”

U was werkzaam als adviseur binnen het secretariaat van de synode. Nu heeft u een nieuwe rol. Wat zijn uw prioriteiten?

“Luisteren naar de mensen van dit team, en naar alle anderen met wie we in aanraking komen. Ook studeren, lezen en leren. Laten we niet vergeten dat het secretariaat waarvan ik deel uitmaak, de taak heeft om de volgende synode voor te bereiden. Dat is de voornaamste taak, en die is als de voorbereiding van een kunstwerk. We moeten denken aan de voorbereiding, hoe we alles samen moeten organiseren. Ons secretariaat zit niet op de maan, maar moet verbinding maken met de Romeinse curie en de lokale Kerken, omdat de synode voor de gehele Kerk is.”

Mist u uw congregatie?

“Ja! Het was voor mij een enorme uitdaging om hier te komen, omdat mijn gemeenschap in zes landen actief is, maar niet hier in Rome. Op dit moment woon ik dus niet in een gemeenschap, maar ik voel me niet alleen. In de afgelopen tien jaar werkte ik voor de Franse bisschoppenconferentie en kwam ik vaak naar Rome voor ontmoetingen. Ik heb contact kunnen leggen met het dicasterie voor Leken, Gezin en Leven, met de Congregaties voor het Gewijde Leven en de Clerus, met de Internationale Unie van Algemeen Oversten. Ik heb veel vrienden. Al moet ik zeker nog veel ontdekken, het Vaticaan is als een grote boot.” (Vertaling Francesco Paloni)

analyse

JOHN L. ALLEN JR.

Vaticaankenner en
hoofdredacteur van de
katholieke nieuwssite Crux.

VATICAANS WAAGSTUK

Het Vaticaan verwacht over 2021 een tekort van ongeveer 50 miljoen euro – wat bijna 80 miljoen geweest was zonder geld uit de Pieterspenning, de jaarlijkse collecte om het werk van de paus te ondersteunen. Vooral door de pandemie zijn de verwachte inkomsten in 2021 30 procent lager dan in 2019. Jezuiet Juan Antonio Guerrero Alves, de financiële topman van de paus, legde uit dat het Vaticaan uit zijn reserves moet putten en riep katholieken op te helpen. “We moeten dankbaar zijn voor de vrijgevigheid van de gelovigen in dit zeer moeilijke jaar”, zei hij. Zij “zijn blijven helpen omdat ze geloven in de missie van de Kerk en de Heilige Vader willen steunen. Er schiet me het evangelieverhaal te binnen van de weduwe die een klein bedrag gaf, maar het was alles wat zij had. Voor mij draait dat niet enkel om geld”.

De boodschap was duidelijk: stop alsjeblieft niet met doneren. Volgens Guerrero deed het Vaticaan alles om de kosten in 2020 in de hand te houden en zal het dit jaar verdere bezuinigingen realiseren. Toch is dit niet genoeg zonder ook mensen te ontslaan – wat de paus midden in de coronacrisis weigert. Ergens moet je het lef waarden van een oproep tot geven terwijl het Vaticaan in de greep is van enkele financiële schandalen. Zo loopt er een onderzoek naar Italiaanse financiers en Vaticaanse medewerkers in de Londense vastgoeddeal – waarin geld uit de Pieterspenning werd gebruikt. 27 juni, de dag van de volgende Pieterspenning-collecte, is een groot waagstuk voor het Vaticaan.

Ten eerste vragen Guerrero en anderen mensen om hen op hun woord te geloven dat de slechte oude dagen voorbij zijn en giften goed beheerd en besteed zullen worden. Het blijft afwachten hoe veel katholieken dit zullen aannemen. Ten tweede gokken ze dat mensen willen geven uit sympathie voor Franciscus' weigering om in de loonlijst te snijden. Het is echter onzeker of mensen die misschien zelf werkloos werden of werkeloze familieleden of vrienden hebben, willen doneren om de banen van onbekenden te redden. Ten derde gokt het Vaticaan dat ook katholieken op plekken waar de paus soms kritiek krijgt, over de brug zullen komen. Dat gaat bovenal over de VS, die in de regel voor 30 procent van de inkomsten uit de collecte zorgen.

Voor velen ligt een deel van de pijn van het Londense schandaal in de ontdekking dat geld dat zij aan de Pieterspenning gaven, naar de bestocking van een vastgoeddeal zou gaan. De collecte wordt gepromoot als een manier om pauselijk liefdadigheidswerk te steunen. Volgens Vaticaans medewerkers zijn de statuten van het fonds duidelijk: de paus kan het geld naar goedgevoel besteden. Het probleem is natuurlijk dat niemand de statuten bekijkt. De promotie rond de oproep zou dit keer met de realiteit overeen moeten komen. Als een pastoor zegt, “Kijk, het Vaticaan lijdt, want de paus wil geen mensen ontslaan midden in een pandemie, en hij heeft onze hulp nodig”, dan zijn de inkomsten in elk geval eerlijk verkregen.

(Vertaling Peter Doorakkers)

Dit artikel verscheen eerder op cruxnow.com.